

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2698

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juli 2023

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Buitenlandse Zaken van 20 juli 2023.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 20 JULI 2023

Op 20 juli aanstaande vindt de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) plaats. De Permanente Vertegenwoordiger van Nederland bij de Europese Unie zal Nederland vertegenwoordigen tijdens deze Raad. Op de agenda staan als volle agendapunten de Russische agressie tegen Oekraïne, de externe dimensie van economische veiligheid en Turkije. Op het moment van schrijven zijn er nog geen agendapunten onder *current affairs* bekend. Er zal tevens een ontbijt plaatsvinden met Volker Türk, de hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties. Tevens wordt van deze mogelijkheid gebruikt gemaakt om uw Kamer te informeren over de aanstaande EU-CELAC top van 17 en 18 juli.

Russische agressie jegens Oekraïne

De Raad zal spreken over de voortdurende Russische oorlog tegen Oekraïne. De inzet van het kabinet blijft onverminderd gericht op het zoveel mogelijk steunen van Oekraïne, het vergroten van de druk op Rusland om diens agressie te beëindigen, en initiatieven ten behoeve van *accountability*.

De recente aanvallen op Oekraïne, waaronder in Kramatorsk en de verwoesting van de stad Nova Kakhovka, onderstrepen eens te meer het belang van de aanhoudende kabinetsinzet op *accountability*. Onderzoek naar schendingen van internationaal recht in Oekraïne, het verzamelen van bewijs voor gebruik in toekomstige rechtszaken, het streven naar een volwaardig compensatiemechanisme en de inzet op een tribunaal voor het misdrijf agressie zijn essentiële onderdelen van deze inzet. De lancering van het «*International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression*» in Den Haag op 3 juli jl. vormt daarmee een stap richting internationale *accountability*-inzet.

Het kabinet verwelkomt de aanneming van het 11^e EU-sanctiepakket tegen Rusland. Het pakket staat, conform de inzet in het Nederlandse non-paper dat met steun van 18 lidstaten is ondertekend, nadrukkelijk in het teken van het tegengaan van omzeiling. Daarnaast is een door Nederland voorgesteld nieuw listingscriterium gericht tegen kwaadwillende Russische cyberactoren opgenomen in dit pakket, waarmee negen entiteiten zijn gelist. Nederland was tevens verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de overige nieuwe listings, onder andere gericht tegen de deportatie van Oekraïense kinderen en Russische wapenproducties. Het kabinet blijft zich onverminderd inzetten voor verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland en maatregelen om sanctieomzeiling te bestrijden.

Mogelijk zal er tijdens de Raad ook gesproken worden over de Commissievoorstellen voor het opschalen van de productiecapaciteit van de Europese defensie-industrie. Een van deze voorstellen, *the Act of Ammunition Production (ASAP)*, beoogt het opschalen van de munitieproductie en kan op steun van het kabinet rekenen om te kunnen blijven voldoen aan de grote vraag naar munitie.¹ Daarnaast verwelkomt het kabinet de vooruitgang die is geboekt bij de onderhandelingen over het instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (*European Defence Industry Reinforcement through Common Procurement Act, EDIPRA*) om gezamenlijke aanbestedingen te stimuleren. Mogelijk spreekt de Raad ook over een achtste *tranche* steun van 500 miljoen EUR vanuit de Europese Vredesfaciliteit (EPF) aan Oekraïne. Het kabinet steunt dit voorstel.

¹ Zie BNC-fiche «Verordening ondersteuning munitieproductie» van 16 juni 2023, Kamerstuk 22 112, nr. 3720.

Externe dimensie van economische veiligheid

De Raad zal de externe dimensie van de recent verschenen Gezamenlijke Mededeling over Europese Economische Veiligheid (EEV) bespreken.² Deze discussie bouwt voort op de eerste bredere discussie die plaatsvond tijdens de Europese Raad van 29–30 juni jl.³ De ER benadrukte de noodzaak om de economische weerbaarheid en veiligheid van de Unie te versterken om de Europese belangen op het wereldtoneel te verdedigen, met instandhouding van het open karakter dat de Europese economie kenmerkt. De EEV Mededeling is gebaseerd op de drie pijlers *promote*, *protect* en *partners*. Het kabinet verwelkomt de EEV mededeling en de bespreking daarvan in de RBZ, omdat economische veiligheid niet los gezien kan worden van de geopolitieke ontwikkelingen, en daarmee dus ook weerslag zal hebben op het Gemeenschappelijk Buitenland- en Veiligheidsbeleid (GBVB). Het is positief dat de EEV strategie gericht is op zowel stimulerende als beschermende maatregelen en het aangaan van internationale partnerschappen ter bevordering van de Europese economische veiligheid. Deze driepijler-benadering sluit aan bij de Nederlandse inzet en draagt bij aan het versterken van de open strategische autonomie van de EU.⁴ Zoals aangegeven in de Geannoteerde Agenda van de Europese Raad zal het kabinet de Kamer volgens de reguliere informatieafspraken via een BNC-fiche een nadere appreciatie geven van de EEV strategie.⁵

Turkije

De Raad zal de stand van zaken in de relatie met Turkije bespreken. Deze discussie vindt plaats naar aanleiding van de uitslag van de Turkse parlaments- en presidentsverkiezingen in mei, waarna in juni het nieuwe Turkse kabinet is aangetreden. De discussie zal zich naar verwachting richten op de EU-relatie met Turkije, en de manier waarop aan de EU-brede relatie met het nieuwe Turkse kabinet vorm en inhoud gegeven kan worden. De Europese Raad heeft herhaaldelijk aangegeven dat de EU bereid is om op een gefaseerde, proportionele en omkeerbare wijze samen met Turkije op een aantal gebieden van gemeenschappelijk belang de samenwerking te versterken. Het kabinet verwelkomt een brede discussie over de toekomstige relatie van de EU met Turkije en acht samenwerking met Turkije op terreinen van wederzijds belang belangrijk, bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid, terrorismebestrijding, economie en migratie. Dankzij de duurzame bilaterale relatie spreken Nederland en Turkije elkaar over onderwerpen waarop wordt samengewerkt, maar ook over thema's waarover zorgen bestaan zoals mensenrechten. Dit maakt ook integraal onderdeel uit van de EU-Turkije relatie. Het kabinet is tevens voorstander van de continuering van de EU-Turkije verklaring en daarmee van de financiële opvolging van de *Facility for Refugees in Türkiye* (FRIT). Zowel de EU als Turkije hebben baat bij een effectieve uitvoering van de afspraken in het kader van de verklaring en hebben een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid hiertoe. Het kabinet heeft de Europese Commissie gevraagd om met nieuwe financieringsvoorstellen te komen om de EU-Turkije verklaring te ondersteunen.

² Zie https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3358.

³ Zie het verslag Europese Raad van 29–30 juni dat uw Kamer spoedig zal toekomen.

⁴ Kamerstuk 35 982, nr. 9

⁵ Zie Kamerstuk 21 501-20, nr. 1969

Overig

Ontbijt Volker Türk, de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties

De Hoge Commissaris voor de Mensenrechten (HC) van de Verenigde Naties, Volker Türk, zal tijdens een ontbijtsessie met de Raad zijn plannen toelichten voor de viering van 75 jaar Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UDHR75) in Genève op 11 en 12 december 2023. Nederland behoort tot een van de grootste donoren van OHCHR en beschouwt het kantoor van de HC (OHCHR) als de belangrijkste multilaterale organisatie ter bescherming en bevordering van mensenrechten. De ontbijtsessie biedt gelegenheid om met de HC van gedachten te wisselen over zijn plannen voor hervormingen bij OHCHR en zijn inzet om de positie van de landenkantoren van OHCHR te versterken. Dit is een aanpak die Nederland steunt gezien het belang van de veldkantoren in het monitoren, rapporteren en adresseren van mensenrechtenschendingen, alsook hun bijdrage aan preventie door het tijdig signaleren van potentiële ondermijning van de mensenrechtensituatie. De viering van UDHR75 op 11 en 12 december 2023 is een belangrijk moment om het belang en de universaliteit van mensenrechten te herbevestigen. Nederland zal steun uitdragen voor het mandaat en werk van de Hoge Commissaris en zijn kantoor. Nederland zal hem tevens oproepen de bijdrage van zijn organisatie aan accountability te verstevigen, zodat OHCHR de centrale organisatie wordt als het aankomt op dataverzameling en onderzoek naar mensenrechtenschendingen, inclusief het vergaren van bewijzen voor rechtsvervolging.

Raadsconclusies review actieplan mensenrechten en democratie

De Raad zal naar verwachting Raadsconclusies aannemen over een tussentijdse evaluatie van de implementatie van het EU Actieplan Mensenrechten en Democratie 2020–2024 (Kamerstuk 22 112, nr. 2871). Hierin wordt benadrukt dat de bestaande uitdagingen om mensenrechten en democratie wereldwijd te bevorderen zijn toegenomen. De COVID-pandemie en de Russische agressieoorlog tegen Oekraïne hebben hier met name aan bijgedragen. In dit licht concludeert de Raad dat de EU haar inspanningen op het internationale toneel moet intensiveren om mensenrechten, de democratische rechtstaat en internationale rechtsorde te beschermen en te versterken, en hiervoor de samenwerking met derde landen moet verdiepen.

Somalië

Tijdens de Raad zal naar verwachting een *concept note* worden aangenomen over het leveren van letale steun aan Somalië. Het betreft een pakket van 1 miljoen EUR, gefinancierd vanuit de Europese Vredesfaciliteit (EPF), bedoeld voor de aanschaf van munitie voor gebruik tijdens trainingen verzorgd door EUTM. Het pakket volgt op eerdere non-letale steunpakketten aan het Somalische leger sinds 2019. Hulp bij opbouw van het Somalische leger past bij de aanstaande uitfasering van vredesmissie AMISOM/ATMIS. Dit betreft een missie die de EU reeds sinds 2007 financiert. Na aanneming van de *concept note* zal EDEO beginnen met de nadere uitwerking van het voorstel.

EU-CELAC

Middels deze GA wordt uw Kamer tevens geïnformeerd over de laatste stand van zaken omtrent het programma van de EU-CELAC Top (Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caribische Staten) die op 17 en 18 juli

2023 zal plaatsvinden op niveau van staatshoofden en regeringsleiders in Brussel. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld dient de Top de basis te leggen voor een diepgaander en gemoderniseerd partnerschap met landen in Latijns-Amerika en de Caribische regio. Het kabinet ziet kansen om de samenwerking tussen de EU en deze regio te verdiepen op terreinen als internationale rechtsorde en multilateralisme, de aanpak van grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit, klimaat en biodiversiteit, water en kritieke grondstoffen. Ook liggen er mogelijkheden op het terrein van handel en investeringen, in het bijzonder met betrekking tot de energietransitie. Voor handelsakkoorden geldt dat het kabinet zoals gebruikelijk elk onderhandelingsresultaat afzonderlijk beoordeelt en een positie bepaalt zodra alle noodzakelijke stukken door de Commissie ter besluitvorming aan de Raad worden aangeboden. Ten aanzien van een mogelijk EU-Mercosur akkoord bepleit het kabinet binnen de EU dat dit een integraal associatieakkoord blijft, zoals verzocht in de motie van het lid Teunissen c.s.⁶

Andere beoogde uitkomsten van de Top zijn een investeringsagenda onder de Global Gateway van de EU en partnerschappen op terreinen als digitalisering en kritieke grondstoffen. De inzet van het kabinet is gericht op een gemeenschappelijke verklaring waarin beide regio's zich committeren aan versterkte samenwerking op de hierboven genoemde prioritaire thema's. Daarnaast hecht het kabinet aan aandacht voor mensenrechten en democratie tijdens de Top, en in de gemeenschappelijke verklaring. De Top start op 17 juli in de middag met een plenaire sessie, gevolgd door een diner. Op 18 juli zullen vier ronde tafels plaatsvinden over de volgende thema's: 1) klimaatverandering: naar een eerlijke en duurzame transitie; 2) een eerlijke en inclusieve digitale transformatie; 3) Handel, duurzame ontwikkeling en economisch herstel; 4) Burgerveiligheid, sociale rechtvaardigheid en de bestrijding van grensoverschrijdende georganiseerde misdaad.

De Minister-President zal naar verwachting deelnemen aan de vierde ronde tafel en daarin onder andere ingaan op het belang van het Verdrag van San José inzake maritieme drugsbestrijding in het Caribisch gebied. De Top wordt afgesloten met een werklunch waar naar verwachting mensenrechten, democratie en de oorlog in Oekraïne aan bod komen. De Minister-President zal en marge van de Top verschillende bilaterale gesprekken voeren, in lijn met de wens van dit kabinet om betrokkenheid bij deze regio te vergroten in de huidige geopolitieke context. In aanloop naar de Top is op 13 en 14 juli een *Youth and Civil Society Forum* voorzien. Ook zal er op 17 juli een *Business Summit* plaatsvinden.

⁶ Zie Kamerstuk 21 501-02, nr. 2528